

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XVI. An teneatur denunciare ille, qui non potest elictum probare?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

documentum autem alterius esset parvi momenti: tunc dissimulandum esset, ac alia via efficaciter providendum, neque eo casu denunciandum.

Quarta Regula: Quando peccatum fratris est omnino occultum, & in nullius tertie personae perniciem vergit; tunc ex precepto charitatis servandus est ordo, ut ante denunciationem precedat secreta monitio, si sit spes fructus. Hæc regula habetur ex August. Cap. Si peccaverit, Cap. Accusatio, Cap. Si quis, 2. q. 7. Ratio est; quia tunc mutando ordinem correctionis, id est, denunciando ipsum ante correctionem, sine causa infamatur proximus. Dicitur autem in proposito peccatum occultum, illud quod non est notorium, neque generat publicum scandalum, quamvis sciat ab aliquibus, imò licet sit aliquis rumor. Quare rectè concludunt Auctores; hanc obligationem esse sub mortali. Ita Sylvest. verbo, correptio, § 5. Angel. verbo, denunciatio. Paludan. in 4. distinct. 19. q. 4. & Sotus, de secreto, membro 2. q. 4. concl. 3. His addo: Quando crimen seu peccatum, ut optime docet P. Lessius, lib. 2. Cap. 19. dub. 13. nullo modo probari potest, aperire contra justitiam peccati, si illud aperias; quia nullum jus habet illud patefaciendi, cum non possit probari, non potest quoque puniri, ac proinde non potest ex ejus revelatione aliud sequi, quam infamia.

Quia regula: Quando ex crimine, & peccato occulto imminet damnum aliquod temporale, vel spirituale innocenti, si damnum est alicujus momenti; tunc potest crimen proximi manifestari Superiori ut patri, vel ut judici, ad impediendum illud, quatenus id ad illud est necessarium. Ita Sotus lib. 5. de justitia q. 7. art. 1. & Navarr. Cap. 1. §. 2. n. 3. & multi alii Theologi. v. g. novi Petrum esse furem, possim monere eum, cum quibus habitat, ut sibi caveant. Homicidium à Petro commissum imò non innocenti, qui ob id erit piecendus, possim aperire Petrum auctorem. Imò in his justis casibus sapè fit, ut non solum possim, sed etiam ex charitate teneam crimen & peccatum alterius manifestare, nempe si grave damnum ex eo alius imminet, & damnum quod ex manifestatione sequitur, non sit tantum, ut ejus ratio pro rato haberi debeat. In dubio autem, utrum præponderet inclinandum est in favorem innocentis, cui in dubio semper favendum. Ratio hujus regulæ est; quia nemo habet jus ad propriam famam cum tanto damno, quod indè detrimentum alteri injurè obveniat.

Hæc tamen regula ita limitanda est, quod in casu quo sit alia via commodior, seu minus noxia ad avertendum illud damnum, non est necesse, crimen alterius patefacere. Ratio est; quia ex charitate tenemur quantum fieri potest, in minimo lædere proximum.

Sexta regula: Nemo tenetur denunciare, vel secreta corripere cum notabili sui damno, nisi interesset bono communi, neque etiam de injuria sibi illata denunciare, nisi noceret bono communi vel alterius innocenti.

Septima regula: Nemo potest culpas, quamvis publicas, de quibus quis est panitus & correptus, denunciare.

Octava regula: Nemo potest culpas secretas, quas ob consilium, vel sub fide secreti novit, pro palam etiam precepto coactas veiculata, nisi Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

contra bonum commune, vel privatum alicujus innocentis essent hujusmodi culpe.

Nona regula: Nemo tenetur, peccatum de quo est dubium, an fuerit commissum, vel quod à levibus, vel minus fide dignis referentibus audit, denunciare: secus vero, si communi bono, vel privato innocentis noceret; tunc enim simul cum dubio, & levitate referentium referri debet, ut Superior invigilet.

Decima regula: Quando multi sunt in uno crimine & peccato complicæ, & unus est tantum diffamatus, & indicatus, alii non sunt manifestandi, nisi crimen bono communi, & proximo noceat. De forma in denunciatione iudiciali in scriptis faciendâ, dicemus Tract. 3.

Ultima regula: Quando Prelatus inquit non ad punitionem, sed ad aliquam electionem faciendam, quilibet sciens idoneitatis ipsius, de quo inquiritur defectus, tenetur aperire, nulla admonitione præmissa, nisi privata admonitione credatur eum spontè officio contradicendum.

Hanc Regulam tenet M. Sotus de secreto, membro 2. q. 6. concl. 3. Sylvest. verbo, Inquisitio, primo q. 4. num. 10. Navarrus in Rubrica de iudicio, num. 85. & plures alii moderni; & probant expressè ex multis Juribus, ex Cap. nihil. Cap. cum dilecto. Cap. postquam, de electione. [Et probari potest eadem ratione. Quia nihil magis expedit ad bonum Reipublice, & ad Ecclesiæ sanctitatem & splendorem, quam quod digni ad electionem assumantur, & indigni repellantur, ut constat ex Cap. nihil. ubi: Nihil est quod Ecclesiæ DEI magis officiat, quàm quod indigni assumantur Prelati ad regimen animarum, &c. In eodem Cap. præcipitur, ut Superiores ad quos pertinet confirmatio officiorum, diligenter examinent defectus electi, tam in moribus, quam in scientia, &c. ad impediendam confirmationem; & ideo ex officio debet inquirere iudex de probitate viæ, de idoneitate eligendi, instituendi, confirmandi, & promovendi, ad ordines, dignitates, beneficia, vel officia. Igitur si iudex ex officio tenetur inquirere, ac per consequens iudicè inquit, non ad penam, neque punitionem, sed potius ad vitandum errorem, qui possit vergere in damnum commune, tenetur illi qui interrogatur, veritatem fateri, maxime in illis rebus sive defectibus, qui irritam electionem reddere possent, etiam si defectus essent secreti; quia magis tenemur bono communi, quam bono famæ privati consolare.]

Debent tamen in hoc casu, ut bene advertit P. Lessius de just. lib. 2. Cap. 29. dub. 15. crimina & defectus Superioribus aperiri secretò, & quam minima fieri potest, fama læsione. Notanda hæc Lessij advertentia.

C A P V T X V I.

An teneatur denunciare ille, qui non potest delictum probare?

Pro parte affirmativa est textus L. Divus, & L. Accusatio. ff. ad Senatusconsultum Turpiliana. Ubi probatur denunciatores debere probare, vera esse quæ in denunciatione afferunt.

Secundo, Colligitur expressè ex C. plerumque 2. q. 7. juncta ibi Glossa, & in Cap. de perentoria, distinct. 6. & ex C. placuit 6. q. 2. & ex aliis Juribus; Nnn 3 ex

LESU
Spirit.
II

ex quibus colligitur, neminem teneri ad denunciationem juridicam: nisi eorum, quæ novit posse probare.

Ratione præterea probatur; quis accufator non tenetur accufare, si non possit probare, alias si in probatione defecerit, actionis pœna multabitur. Ergo simili pœna esset etiam multandus, qui culpam alterius denunciavit, si in probatione defecerit. Quare durissimum videtur, obligare aliquem ad denunciandum peccatum alterius, cum id non possit probare, quia maximam injuriam inferret & sibi, & denunciatore.

Secundò probatur; quia sufficeret ad impedendum damnum, & delictum præparatum, dicendo judici extrajudicialiter, & ei qui prodesset, & non obesse posset. Ergo non est necessarium, ut denunciaret id, quod probare non potest, enamsi delictum esset innocenti noxium.

Præterea hæc sententia defenditur ab Auctoribus magni nominis, inter quos Navarrus in *Manuali Cap. 17. n. 134.* & in *Cap. inter verba 11. quest. 3. conclus. 6. Corollar. 66. n. 778.* Imò addit ipse Navarr. *dicto Cap. inter verba, ubi supra*, id etiam procedere in crimine læsæ majestatis. Coid. ub. in *Summa q. 14.* Petrus Navarra *lib. 2. de restitutione. Cap. 4.* Rosella, verbo, confessio- nis celato n. 13. in fine. Angelus, v. confessio 8. n. 22. demum Reginaldus hanc sententiam expressè tenet *lib. 4. in sua praxi Cap. 7.* ubi multa adducit pro hac sententia, quæ probabilitate non carent.

Contraria tamen sententia multò verior, & probabilior videtur; eam tenet expressè D. Thom. 2. 2. q. 68. art. 2. ad 3. ubi ita scribit: *Ad tertium dicendum, quod denunciator non se obligat ad probandum. Unde nec puniatur, si probare nequiverit, & propter hoc in denunciatione non est necessaria scriptura, &c.*

Hanc sententiam D. Thomæ communiter amplectuntur omnes fere Thomistæ in illa *quest. 78.* agentes de crimine inter accusationem, & denunciationem. In primis tenet eam M. Sotus *lib. 5. de justitia, & iure q. 4. art. 3.* & plenius q. 5. *videndus art. 4.* Ubi in hoc solum (inquit) differunt accusator, & denunciator, quod denunciator non tenetur probare; sed iudex tunc tenetur inquirere. Et infra *agen. de denunciatione, inquit: Quin verò, si non existere idonei testes ad probandum, sistendum est ad denunciatorem judiciale m.* Et hæc est (inquit Sotus) expressa sententia D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. *ubi ait oportere in talibus casibus statim procedere ad denunciationem, ut hujusmodi nocumenta impediantur.* Ita Sotus. Et infra docet, quod quando peccata sunt in perniciem publicam, & non possent eis alter obviari; tunc malefactor denunciandus esset denunciatione judiciali, quin verò accusandus, si probari res possit. Hanc distinctionem inter accusatorem, & denunciatorem communiter gravissimi Auctores sequuntur. P. M. Bañes 2. 2. q. 33. art. 8. dub. 3. Ubi approbat illam differentiationem assignatam à M. Soto, inter accusationem, & denunciationem. Est (inquit) altera differentia, quod accusatio obligat accusatorem, ut probet quod accusat; denunciatio verò non obligat ad probationem. Aragon. 2. 2. q. 68. art. 1. ubi expressis verbis ita inquit: *Ab accusatione in hoc solo differet denunciatio, quod denunciator non tenetur probare, cum accusator teneatur ad probationem.* Et fermè iisdem verbis confirmat Salon de just. &

jure. q. 68. art. 1. ubi duas constituit definitiones accusationis, & denunciationis; quia denunciatio est delatio criminis ad iudicem gratia punitionis delicti. Accusatio verò est criminis delatio ad iudicem, cum obligatione probandi delictum. Quæ Definitiones (inquit) colliguntur ex D. Thom. *in quaest. 68. art. 2. ad 3.* Lessius de just. & j. re lib. 2. Cap. 29. dub. 12. In hoc enim (inquit) differunt accusator, & simplex denunciator, quod accusatori incumbit onus probandi denunciatori minime. P. Suarez de fide, spe, & charitate Tract. 1. disp. 20. sect. 4. Propria (inquit) differentia est inter accusatorem, & denunciatorem, quod in accusatore, accusator sit pars illius iudicii. Denunciator autem non sit pars, sed tantum delatit crimen ad notitiam iudicis, ut ille ex officio procedat. Unde sequitur aliud discrimen magni momenti, quod accusator tenetur probare delictum, denunciator verò ad probationem non cogitur. Toletus lib. 5. Cap. 57. In cuius (inquit) gratiam nota inter se inter denunciare iudicem, & accusare: Denunciat enim, qui apud iudicem alicujus crimen tantum delatit, ut ad emendationem propter bonum publicum procedat: nec qui denunciat, tenetur tale crimen testibus probare. Eodem quoque modo loquitur Gregor. de Valentia, in 2. 2. D. Thom. disp. 5. q. 12. puncto 1. vers. per rō discrimen. Rodriquez, Tomo 2. q. 6. art. 1. qui docet hanc sententiam esse communem opinionem Doctorum, in Cap. super his, de accusat. Et idem docet art. 9. Ubi latius probat hanc sententiam. Et denique Julius Clarus in Practica Criminali, §. finali q. 7. vers. Ultrius quare que sit forma, &c. Pœna in 3. parte Directi, Inquisitorum, commentar. 15. qui expressè docet denunciatorem non teneri ad probationem. Idem docet Farinac. de Hæres. Cap. 185. à numero 71. Ubi sequitur sententiam Pennæ.

Secundò dico; in praxi non tam sententiam esse certiorē, & securiorē, ut bene probat Penna ubi supra his verbis: *Hæ peractio (id est, facta denunciatore) nulla sunt amplius denunciantium partes, sed iudici totum relinquunt, ut inquirat de delicto, de delinquente, accitit testibus, quos denunciator nominavit: iteius alius, à quibus veritas haberi possit: quod etiam usus observat. Quamvis enim denunciator iure olim probare deberet, verum esse, quæ in denunciatore assertus L. Divus & L. ab accusatione, ff. ad senatusc. iurpilla. Hodie tamen id praxi iudicium non admittit. Ita Angelus præcitato loco, & Salycet. in L. Ea quidem. C. de accusatio. num. 27. & Marianus Socinus in Capite Qualiter & quando. 2. num. 712. vers. & licet secundum Jura, extra. de accusatio. Eisdem fere verbis utitur Clarus, ubi supra & Farinac. superius relatus.*

Et ratione probatur primò, quia alias crimina enormia, & atrocita, qualia sunt conjuratio in Principem, in Remp. falsificatio monetarum, hæresis, & alia similia, quæ ordinariè quàm atrociora, eo majori secreto committuntur, ut vix possint ab uno vel altero cognosci, ordinariè manerent impunita, & ita vix aliquis auderet denunciare quod probare non posset. Hanc rationem adducit P. M. Sotus *lib. 5. ubi supra q. 4. art. 3.*

Secundò probatur. Quis in denunciatione non requiritur plena probatio denunciantis, cum officium denunciatoris tantum sit excipere iudicem, ut ipse inquiret similia delicta, accitit testibus;

testibus; maximè quia denunciator potest esse testis, & facit semiplenam probationem, ut plenius resolvimus post M. Sotum, & Bannes supra. Demum confirmatur ex communi praxi omnium tribunalium, tam Ecclesiasticorum, quam Sæcularium, in quibus denunciatus nunquam compellitur ad probandum.

Tertiò dico: Huiusmodi delicta, quando est certa spes emendæ, fraternaliter sunt corrigenda, quod si nostra correctio non sufficiat, denuncianda sunt Prælaro ut patri, qui possit prodesse, & non obesse; & demum si prædicta non sufficiant, subveniendum est communi bono per denunciationem juridicam, ut nos plenius Cap. 21. annotavimus.

Resp. ad-
dur argu-
mentu
contraria
opinionu.

Ad argumenta in contrarium responderet; quod illi textus loquuntur secundum jus antiquum, sed jam praxis aliud observat, ut supra ex Julio Claro, & Penna, & aliis probavimus.

Ad secundum respondetur; Denunciatorum non teneri ad probationem, neque mulctari ulla pœna, etiam si falsum denunciet (pœna enim rationis tantum est constituta pro Accusatoribus.) ratio discriminis est, quia Accusator suscipit supra se onus probandi, Denunciator vero non suscipit onus probandi, sed omnino rejicit in iudicem, ut ipse inquirat, & probeat; & ita tantum præparat viam ad inquisitionem à iudice faciendam.

Ad tertium responderet; quod omnia remedia gradatim tentanda sunt, ut malum immineat Resp. impediatur. Ita ut primò post secretam admonitionem Prælaro ut patri extrajudicialiter denunciatur: quod si malum hæc via impedi non possit, procedendum est ad denunciationem juridicam, ut peccata in publicam perniciem committenda, omnino impediantur, vel commissa puniantur.

C A P V T XVIII.

Praxis à Superioribus circa denunciationem juridicam observanda.

Prælatorum munus est, prudenter, ac vigilantiter cum omni zelo, & charitate expendere, an admittenda sit juridica denunciatio contra aliquem producta, & an in illo, vel similibus casibus juridicè procedere oporteat, vel non: considerantes in primis, tam personam denunciantis, quam denunciari, cum omnibus aliis circumstantiis. Nam si Denunciator esset alias malignus, & pacis perturbator, nullatenus debet audiri, vel si denunciatus esset vitiosissimus, & probatæ vitæ, ac per plurimos annos in sua Religione laudabiliter conversatus, nequaquam acceptanda est contra eum denunciatio similis à quocunque fieret, etiam à viro eminenti; nam sæpè Angelus tenebrarum in Angelum lucis transformari solet, & viti alias piissimi, aliquando passione aliqua ducti, se præcipites dant in proximorum depressionem, vel oppressionem. Quare nullatenus censeo, acceptandam esse talem denunciationem, nè vitiorum piorum, faciliè in Religione fama devigetur.

Contra tales accurate tradit Rodericus, Tomo 2. quæst. 6. art. 8. in hoc casu solam accusationem ad pœnam talionis esse acceptandam, ne mali-

gnantes, sub spe indemnitate (quia denunciatores si deficiant in probatione, nulla pœna taxantur) & remanendi impuniti, ansam & occasionem capient opprimendi præfatos vitos.

Quam doctrinam colligi Rodericus ex Cap. Repellant, de accusationibus. Cap. Si peccaverit, l. q. 1. Omnes (inquit Auctor ubi supra) Juru periti calumnias hominum videntes, ut circumspicere sentiunt non facile hujusmodi denunciations admittendas; quia sceleratorum hominum genus exiat, qui ut negotium aliis acerbissimum exhibeant, accusationem præmittunt, ne parem pœnam, si probationem non præstiterint, solvere cogantur: ad denunciationem autem, ut ad suæ pravitate asylum confugiant. Itaque nisi homo denunciatus spectata fuerit probitate, non debet iudex ejus sermone moveri; nec ad inquisitionem procedere, prout ex jure colligitur. Hæc sic.

Quod si Prælaro secretò, & manifestè deprehenderit denunciationem sibi tactam esse falsam, teneatur eam non admittere, & curare, ut innocens fama illata terretur; Quod si in iste denunciat, potest et secretò minari, iudiciumque suspendere, nisi alias scandalum, aut communis boni damnum ex hoc proveniret; tunc enim debet juxta allegata, & probata judicare. Si noverit accusationem, sive denunciationem juridicam, esse quidem veram, tamen contra charitatem, quæ est de peccato omnino occulto, & quod nullatenus cedit in detrimentum, neque boni communis, neque particularis; tunc procedere ulterius ad probationem non teneatur, & tanquam patet secretum crimen minus juridicè denunciatum secretò servare: poteritque, si opus fuerit, secretò delinquentem monere. Si verò noverit denunciationem ex noticia confessionis aliquo modo ortam, quocunque scandalo, vel damno posthabito, eam rejicere teneatur.

Quare necessarium utique arbitror, ut Prælaro an equam denunciationem quamlibet admittant, cujuscunque personæ illa sit, debeant omnino denunciations interrogare, an fraternali correctionem adhibuerint per se, vel per interpositam personam, & omne aliud remedium possibile, antequam ad ipsam denunciationem juridicam devenerint. Et maturè omnibus ponderatis, si judicaverint, indebitè fraternali correctionem omittam, vel aliquod aliud æquivalens remedium, quod opportunum & efficax judicaverint; præfaram denunciationem nullatenus admittant; sed solum paternam & Evangelicam: nisi in casu quo per paternam denunciationem imminenti damno occurrere non possit. Quare regulariter denunciatio juridica non est admittenda, si correctio fraternalis omissa fuerit, vel aliquod æquivalens remedium, ut dictum est.

Demum si nullum horum defectuum Prælaro noverit, debet denunciationem juridicam recipere, quæ si fuerit de graviore, per capita distinguenda erit, cui subscribat denunciator, aut si necesse scribere, ipse Prælaro, die, mense, annoque notatis; & ad testium inquisitionem probationemque delicti, servatis iis, quæ de inquisitione particulari dicemus inferius, procedat.

Quid Prælaro faciendum antequam denunciationem quamlibet admittant.

Prælaro licet compendiosè de hac materia scripsit n. st. 102. à JESU MARIA in suo Reg. Monastico 2. part. cap. 30. & seqq. qui cu fructu consuli poterit.